

Studija suhozidne baštine zaštićenih područja Gornji i Donji Kamenjak

Gornji i Donji Kamenjak te otoci Medulinskog arhipelaga ne predstavljaju područja koja bi smo u širim okvirima naše obale i krških područja mogli izdvojiti kao osobito bogata suhozidima, bilo s aspekta njihove količine ili raznolikosti formi. Za to se može ponuditi nekoliko razloga.

Prvi je svakako taj da se radi o području koje je u proteklom tisućljeću bilo podloženo relativno niskom intenzitetu kultivacije: poljoprivreda se uglavnom odvijala na nakupinama plodne zemlje u zaravnima i udolinama, dok su okolna marginalna tla bila korištena za ekstenzivno stočarstvo otvorenog tipa.

U drugoj polovini 19. st., kada se drugdje zbog novih tržišnih prilika intenzificirala melioracija krša u vinograde, ovaj se prostor militarizirao što je spriječilo širenje vinogradarskih terasa u nekadašnje pašnjačke prostore.

Drugi razlog možemo naći u tome što lokalno raspoloživi kamen nije osobite kvalitete niti ga ima u pretjeranim količinama. Na terenu nalazimo kamen u dva loma: sitnog škrljastog ili nepravilnog, također ne osobito krupnih dimenzija – nema mnogo materijala koji bi bio osobito pogodan za izgradnju viših zidova ili skloništa poput kažuna koje nalazimo sjevernije na Vodnjanštini. Iz odsustva melioracijskih gomila možemo zaključiti da je čišćenje obradive zemlje proizvelo taman toliko kamena da se ista ogradi od okolnog pašnjačkog prostora, bez potrebe da se kamen dodatno deponira.

Pa ipak, upravo zbog ove razmjerno rijetke gustoće recentnijih suhozida, lakše je isčitati crte latifundijskog paleo-krajoblika kojeg možemo datirati u kasnu Antiku, što je uistinu rijetka pojava koja zaslužuje daljnje istraživanje i eventualnu prezentaciju.

Posebnu vrijednost i kuriozitet ovog prostora predstavlja veliki broj suhozidnih grudobrana i artiljerijskih zaklona koji su raspoređeni diljem poluotoka. Ovi preklapajući sustavi fortifikacija svjedoče o djelovanju najmanje 5 vojski čiju prisutnost možemo nabrojati na Kamenjaku unutar posljednjih stotinu godina. Osim povijesne vrijednosti ove pozicije imaju i krajobraznu vrijednost kao vidkovci sa dobrim pregledom okolnog terena, te svakako zaslužuju da se osmisli pristup njihove turističke upotrebe i prezentacije.

Frangeš G. i sur.

4 grada Dragodid, Zagreb-Rijeka, listopad 2016.